

**Pani
Ewa Kopacz
Prezes Rady Ministrów**

Szanowna Pani Premier

W związku z przedstawieniem przez MPiPS w dniu 13 marca 2015 roku projektu Ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych informujemy, że nie zgadzamy się na dalsze dzielenie opiekunów osób niepełnosprawnych na „lepszych i gorszych”.

Propozycja dalszego utrzymywania olbrzymiej dysproporcji w wysokości świadczenia pielęgnacyjnego jest absolutnie nie do przyjęcia.

Stanowczo postulujemy o ustanowienie świadczenia pielęgnacyjnego dla wszystkich opiekunów osób niepełnosprawnych w jednakowej wysokości.

Domagamy się też przywrócenia opiekunom dorosłych osób niepełnosprawnych praw nabytych zgodnie z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego.

Istotą świadczenia pielęgnacyjnego jest rekompensata dla opiekuna za wymuszoną stanem podopiecznego, rezygnację z pracy. W tym względzie wszyscy opiekunowie, czy to dzieci czy też osób dorosłych są w jednakowej sytuacji i winni być traktowani równo przez prawo. Inne uregulowanie jest głęboko niesprawiedliwe i budzi słuszny sprzeciw społeczny.

Świadczenie pielęgnacyjne ma stanowić zaspokojenie potrzeb opiekuna, a nie podopiecznego. Nader niesprawiedliwym jest uznawanie, że opiekun dorosłej osoby niepełnosprawnej ma jeść mniej niż opiekun niepełnosprawnego dziecka.

Ponadto domagamy się, aby świadczenie pielęgnacyjne przysługiwało rzeczywistemu opiekunowi osoby niepełnosprawnej, a nie tylko opiekunowi zobligowanemu do świadczeń alimentacyjnych na rzecz podopiecznego. Niepełnosprawne osoby, które nie mają nikogo, kto miałby wobec nich obowiązek alimentacyjny, też wymagają opieki i nieludzkim jest ich pomijanie.

Do zapisów w przedmiotowym projekcie mamy wiele uwag, których nie sposób opisać w krótkim piśmie i stoimy na stanowisku, że treść tego projektu powinna być szczegółowo omówiona ze stroną społeczną na zespołach tematycznych w ramach tak zw. „Okrągłego Stołu – jak pomóc osobom niepełnosprawnym”.

W załączeniu przekazujemy zbiór pierwszych uwag, jakie pojawiły się w środowisku opiekunów osób niepełnosprawnych, po opublikowaniu przedmiotowego projektu.

Z wyrazami szacunku,

Marzena Kaczmarek

Opiekunowie dorosłych osób niepełnosprawnych jednomyślnie, stanowczo sprzeciwiają się rozwiązaniom zawartym w projekcie ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (projekt z dnia 13 marca 2015 r. Nr druku UB 33)

UZASADNIENIE

Biorąc pod uwagę, że zaproponowane zmiany mają realizować wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 października 2014 r. sygn. akt K 38/13 należy zauważyć, że w punkcie 8 uzasadnienia Trybunał wyraźnie zaakcentował, że regulacje prawne obowiązujące przed wydaniem wyroku w sposób arbitralny różnicowały sytuację opiekunów dorosłych ON, co jest niedopuszczalne.

"Skutkiem wyroku Trybunału Konstytucyjnego w odniesieniu do art. 17 ust. 1b ustawy o świadczeniach rodzinnych jest stwierdzenie, że opiekunowie dorosłych osób niepełnosprawnych muszą być przez ustawodawcę traktowani jako **podmioty należące do tej samej klasy**. Nie mogą być zatem – co do zasady – traktowani w sposób odmienny. W stanie prawnym sprzed wydania wyroku Trybunału ich sytuacja prawna była zróżnicowana. Zróżnicowanie to było powiązane z określeniem momentu powstania niepełnosprawności osoby wymagającej opieki, jako istotnego kryterium regulacji prawnej. Trybunał nie podważył założenia, że okres życia, w którym pojawia się niepełnosprawność, może mieć związek z oceną posiadania przez daną osobą majątku pozwalającego na samodzielne zapewnienie sobie godziwej egzystencji. Jednak dotychczasowy sposób zastosowania przez ustawodawcę tego kryterium prowadził do **arbitralnego zróżnicowania** w obrębie tej samej grupy podmiotów podobnych".

Przedstawiony projekt ustawy pozwala już na tym etapie stwierdzić, że nowelizacja u.ś.r. spowoduje, że sytuacja prawna opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych będzie nadal **zróżnicowana**:

- a)** opiekunowie dorosłych dzieci z prawami nabytymi i możliwością ich zachowania nawet w przypadku utraty ważności orzeczenia o stopniu niepełnosprawności podopiecznego ze **świadczeniem pielęgnacyjnym, niezależnym od dochodu, wys. docelowej 1.300 zł (brutto 1.774 zł)**, podlegającym corocznej waloryzacji,
- b)** opiekunowie dorosłych dzieci bez praw nabytych ze **świadczeniem pielęgnacyjnym**, obwarowanym kryterium dochodowym wys. 1.000 zł, **wys. 800 zł (brutto 1.092 zł)**, podlegającym corocznej waloryzacji,
- c)** opiekunowie dorosłych osób niepełnosprawnych bez praw nabytych spełniający kryterium wys. 1.000 zł ze **świadczeniem pielęgnacyjnym wys. 800 zł (brutto 1.092 zł)**, podlegającym corocznej waloryzacji,
- d)** opiekunowie dorosłych osób niepełnosprawnych z prawami nabytymi do specjalnego zasiłku opiekuńczego, spełniający kryterium wys. 1.000 zł i warunki 1-4 zawarte w art. 17 ust.2 ze **świadczeniem pielęgnacyjnym wys. 800 zł (brutto 1.092 zł)**, podlegającym corocznej waloryzacji,
- e)** opiekunowie dorosłych osób niepełnosprawnych z prawami nabytymi do specjalnego zasiłku opiekuńczego, spełniający kryterium wys. 1.000 zł, ale niespełniający warunków 1-4 zawartych w art 17. ust.2 ze **specjalnym zasiłkiem opiekuńczym wys. 520 zł (brutto 710 zł)**, podlegającym weryfikacji raz na trzy lata,
- f)** opiekunowie dorosłych osób niepełnosprawnych bezprawnie pozbawieni prawa słusznie nabytego do świadczenia pielęgnacyjnego, niezależnego od dochodu, bezprawnie zastąpionego zasiłkiem dla opiekuna, spełniający kryterium wys. 1.000 zł ze **świadczeniem pielęgnacyjnym wys. 800 zł (brutto 1.092 zł)**, podlegającym corocznej waloryzacji,
- g)** opiekunowie dorosłych osób niepełnosprawnych bezprawnie pozbawieni prawa słusznie nabytego do świadczenia pielęgnacyjnego, niezależnego od dochodu, bezprawnie zastąpionego zasiłkiem dla opiekuna, niespełniający kryterium wys. 1.000 zł z **zasiłkiem dla opiekuna wys. 520 zł (brutto 710 zł)**, podlegającym weryfikacji raz na trzy lata,

Porównując powyższe grupy opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych można zauważyć, że najbardziej zbliżoną sytuację /pomijając ocenę wysokości świadczenia, kryterium dochodowego oraz czasu, jaki musi upłynąć, aby nowo narodzone dzieci niepełnosprawne stały się pełnoletnie/ posiadają opiekunowie z grup **b**, **c** oraz **d**. Odmienny stan prawny w porównaniu do pozostałych posiadają opiekunowie grupy **e**. Duża różnica występuje między grupą **f** i **a**. Jednak do największego niczym nieuzasadnionego zróżnicowania doszło pomiędzy grupą **g** i **a**.

W związku z powyższym proponowane rozwiązania nie mogą zostać zaakceptowane, ponieważ ich autorzy nie realizują zobowiązań, które Trybunał skierował do ustawodawcy w dalszej treści uzasadnienia wyroku z dnia 21 października 2014 r. sygn. akt K 38/13.

"Wykonanie niniejszego wyroku Trybunału Konstytucyjnego wymaga podjęcia działań ustawodawczych, które doprowadzą do przywrócenia **równego traktowania opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych**. Trybunał nie przesądza, jaki model ustalenia świadczeń dla tych opiekunów należy przyjąć. Ustawodawca ma w tej kwestii pewien margines swobody. Powinien wszakże uwzględnić zarówno możliwości finansowania świadczeń z budżetu państwa, jak i uszanować **poprawnie nabyte prawa osób**, które korzystają obecnie ze świadczeń w zaufaniu do państwa."

Należy zwrócić uwagę na fakt, że jeszcze w czerwcu 2013 r., zanim doszło do pogwałcenia Konstytucji RP /poprzez wygaszenie z mocy prawa decyzji administracyjnych/opiekunowie z grupy **g, f** oraz **a** posiadali identyczną sytuację prawną, którą gwarantowały im słusznie nabyte prawa do takiego samego świadczenia pielęgnacyjnego uzyskanego po spełnieniu takich samych wymagań jednakowej ustawy. Zmiana sytuacji prawnej opiekunów dorosłych niepełnosprawnych jest wynikiem nadużycia władzy, do jakiej doszło w tym przypadku na skutek nieprawidłowej realizacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 grudnia 2013 r. sygn. akt K 27/13, w wyniku czego **z ok. 150 tys.** opiekunów pozbawionych świadczenia pielęgnacyjnego /po niemal roku oczekiwania bez środków do życia i ubezpieczenia zdrowotnego/ tylko **ok. 70 tys.** odzyskało rekompensaty w postaci zupełnie innego świadczenia tj. zasiłku dla opiekuna. Tej krzywdy ustawodawca nie usiłuje w przedstawionym projekcie ustawy naprawić, co jest kolejnym wyrazem dyskryminacji opiekunów z grupy **g** i **f**. **Na to nie ma naszej zgody!**

Uhonorowanie dożywotnio uprawnień **ok. 105 tys.** rodziców dorosłych dzieci do otrzymywania świadczenia pielęgnacyjnego z jednoczesnym pozostawieniem szybko malejącej liczby obecnie wynoszącej **ok. 70 tys.** opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych z prawem do zasiłku dla opiekuna, który był skutkiem niekonstytucyjności art. 17 1 b u.ś.r. /nawet z możliwością przejścia na inny rodzaj świadczenia/ utrwalalo by w dalszym ciągu wytknięty przez TK stan prawny powodujący różnicowanie podmiotów należących do tej samej klasy. **Na to nie ma naszej zgody!**

Oczekujemy zaprzestania manipulowania prawem i wyrównania krzywd wyrządzonych lekkomyślnym wprowadzaniem niekonstytucyjnych ustaw. Kwestionowane przepisy nowelizacji u.ś.r. z dnia 7 grudnia 2012 r. nie znalazły w wyrokach Trybunału Konstytucyjnego uzasadnienia do zniesienia, ani różnicowania **praw słusznie nabytych** przez opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych, w związku z czym oczekujemy powrotu do sytuacji prawnej, jaką zapewniały nam prawa do świadczeń pielęgnacyjnych, które uzyskaliśmy przed wejściem w życie ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. poz. 1548)

Zwiększone wsparcie dla opiekunów, którzy zajmują się więcej niż jedną osobą niezdolną do samodzielnej egzystencji. W ich przypadku powinno zostać zniesione kryterium dochodowe, a w wersji minimum dwukrotnie zwiększone względem tego co obecnie proponuje rząd. Zwiększeniu powinna ulec także wysokość świadczenia.

Wsparcie nie tylko opiekunów na których ciąży obowiązek alimentacyjny wobec podopiecznego, ale wszystkich osób którzy rzeczywiście sprawują opiekę (np. dalszych krewnych, sąsiadów i przyjaciół) nad osobą niezdolną do samodzielnej egzystencji.

Za rzeczywistych opiekunów, które nie zakwalifikują się do któregoś ze świadczeń opiekuńczych na skutek nie spełnienia któregoś z kryteriów powinny być odprowadzane składki na ubezpieczenie zdrowotne i emerytalno-rentowe.

Zwiększenie poziomu refundacji pielucho-majtek 1 miesiąc w ciągu roku urlopu wytchnieniowego na czas nieobecności opiekuna przy podopiecznym, np. gdy idzie do szpitalu, na turnus rehabilitacyjny czy potrzebuje odpoczynku. W tym czasie powinna być zapewniona zewnętrzna opieka (w zależności od preferencji i możliwości w warunkach domowych lub stacjonarnych) a także świadczenie na ten czas nie powinno zostać odebrane (a co najwyżej pomniejszone).

Minimum 2 godziny dziennie nieodpłatnych zewnętrznych usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych dla podopiecznego. W tym czasie opiekun powinien móc odpocząć lub załatwić inne sprawy poza domem na co często nie może sobie pozwolić całodobowo sprawując opiekę.

Centra dla opiekuna w każdej gminie, w ramach których opiekun mógłby uzyskać potrzebne informacje, porady, w razie potrzeby odbyć mini-szkolenia, wypożyczać sprzęt pielęgnacyjno-rehabilitacyjny a także wymienić się wiedzą i doświadczeniami z innymi opiekunami oraz wolontariuszami.

Rozwój dziennych i środowiskowych form wsparcia dla osób z otępieniem. Opieka nad osobą z demencją, np. chorobą Alzheimera jest szczególnie wypalająca i też wymaga często bardziej specjalistycznego wsparcia. Dlatego obok otrzymania codzienna troski ze strony najbliższych powinna istnieć możliwość skorzystania z usług wyspecjalizowanego ośrodka w miejscu zamieszkania.

Dla opiekunów, którzy kontynuują pracę zawodową (gdyż na przykład mają jeszcze dzieci na utrzymaniu) a intensywną opiekę sprawującą po powrocie z pracy, potrzebne są rozszerzone uprawnienia urlopowe, zmiany w kodeksie pracy dostosowujące czas i miejsce pracy do potrzeb opiekuna i dostęp do nieodpłatnego lub niskopłatnego wsparcia dziennego na czas kiedy opiekun wykonuje czynności zawodowe.

Z uwagi na to, że osoby takie ponoszą zwykle dodatkowe koszty w porównaniu z osobami nie będącymi opiekunami należy rozważyć ulgi podatkowe na podopiecznego.

Po ustaniu opieki, np. w wyniku śmierci podopiecznego opiekun powinien móc skorzystać z zasiłku dla bezrobotnych a także otoczony szczególnym wsparciem z tytułu. Dla osób z odpowiednio długim stażem opieki i w okresie życia zbliżonym do emerytalnego dostęp do zabezpieczenia o charakterze pomostowym do czasu przejścia na emeryturę.

Jeśli chodzi o opiekę instytucjonalną, w której znajdują się niesamodzielne osoby samotne oraz podopieczni w obliczu śmierci dotychczasowego opiekuna, należy promować kameralne ośrodki z poszanowaniem zasad godności i podmiotowości i w swym funkcjonowaniu przypominające warunki mieszkalne a nie szpitalne, choć świadczące usługi medyczne, pielęgniarские i rehabilitacyjne, a także gwarantujące kontakt z zewnętrznym otoczeniem.